

 Vέο φροντιστήριο	ΜΑΘΗΜΑ - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΗ ΥΛΗ	
	ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ	
	ΤΜΗΜΑ	
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	
	ΔΙΑΡΚΕΙΑ	

ΚΕΙΜΕΝΟ Ι: Μη Λογοτεχνικό Κείμενο

Περιβάλλον και δικαιοσύνη

Αθηνά Μελά*, 29.03.2022.

Δύο έννοιες βαθιά συνδεδεμένες με την ύπαρξη του ανθρώπου και την εξέλιξή του σε κοινωνίες, που όμως συχνά αδυνατούμε να συλλάβουμε ουσιαστικά. Τείνουμε να τις θεωρούμε δεδομένες, καταλήγοντας να γίνονται ορατές μόνο ως έλλειψη.

Είναι γεγονός ότι αφουγκραστήκαμε το περιβάλλον όταν, πλέον, αποτέλεσε τραυματισμένη πραγματικότητα. Με τον ίδιο τρόπο, επικαλούμαστε τη δικαιοσύνη σχεδόν αποκλειστικά όταν αποζητούμε την παρέμβασή της, όταν αυτή απουσιάζει.

Η πρωτόγνωρη συνθήκη της πανδημίας επηρέασε ποικιλοτρόπως κάθε πτυχή του δημόσιου και ιδιωτικού βίου. Αυτή η νέα υγειονομική πραγματικότητα, σε συνδυασμό με τα πλέον ορατά αποτελέσματα της τεράστιας αστικοποίησης στη σκιά της παγκόσμιας οικονομικής και περιβαλλοντικής κρίσης, αποτέλεσαν το έδαφος στο οποίο **–όσο και αν δεν είμαστε πραγματικά έτοιμοι γι' αυτό–** ανθίζει η συζήτηση για τη βιώσιμη διαχείριση του δημόσιου χώρου.

Πληθαίνουν οι μελέτες που επιβεβαιώνουν τα οφέλη της επαφής του ανθρώπου με το περιβάλλον και πιο συγκεκριμένα τον φιλικό προς εκείνον δημόσιο χώρο – έναν χώρο σχεδιασμένο να σέβεται τις ανάγκες του. Ειδικά υπό το πρίσμα των διευρυμένων περιόδων αποστασιοποίησης με ασαφή χρονικά όρια, η πρόσβαση σε καλής ποιότητας δημόσιο χώρο αποτελεί επίσημα παράγοντα βελτίωσης των δυσμενών επιπτώσεων της πανδημίας στη σωματική και ψυχική υγεία του ανθρώπου.

Δυστυχώς, στους κατοίκους των μεγάλων αστικών κέντρων αντιστοιχεί δημόσιος χώρος αναλογικά πολύ λιγότερος από αυτόν που επιβάλλει η άνοδος του σύγχρονου επιπέδου ποιότητας διαβίωσης ως επαρκή. Ενδεικτικά, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας προσδιορίζει την ελάχιστη αναλογία πρασίνου στις πόλεις σε 9 τ.μ./κάτοικο, ενώ για κάθε άτομο που διαμένει στην πόλη της Αθήνας αντιστοιχούν περίπου 0,96 τ.μ.

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, κανονικοποιήθηκε πλήρως η αναφορά στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού ως **«απώλειες που θα προκύψουν»** και όχι ως ομάδες που χρήζουν επιπλέον στήριξης, που μέσα από τις ανάγκες τους θα διαμορφωθεί η ατζέντα για τη χάραξη σύγχρονων πολιτικών διαχείρισης των κρίσεων. Όμως ο δημόσιος χώρος

και ο αστικός του εξοπλισμός είναι δημιούργημα σχεδιασμών του παρελθόντος, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τους κανόνες που τον διέπουν. Δεν αποτελεί έναν ουδέτερο χώρο όπου όλοι μετέχουν ισότιμα και απολαμβάνουν ίσες ευκαιρίες.

Υπηρετεί τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που του επιβάλλονται από τους θαμώνες του, στιγματίζεται από τις ζωές και τις ανάγκες τους, αγκαλιάζει ή συγκρούεται με αυτές ανάλογα με τις δυνατότητες που του έχουν επιβληθεί κατά τον σχεδιασμό του. Για τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού η επαφή με τον δημόσιο χώρο αποτελεί μια πραγματικότητα πολυσύνθετη.

Ενδεικτικά αξίζει να εξετάσουμε ότι οι γυναίκες, που αποτελούν την πλειονότητα του παγκόσμιου και εγχώριου πληθυσμού, αισθάνονται πολύ λιγότερη ασφάλεια εντός του δημόσιου χώρου σε σχέση με τους άντρες, παράγοντας καθοριστικός για την παραμονή τους σε αυτόν.

Ατομα χαμηλότερου εισοδήματος και μετανάστριες/στες συχνά διαμένουν σε μικρότερα σπίτια, εντός περιοχών οι οποίες στερούνται ποιοτικού δημόσιου χώρου με μέριμνα στις ανάγκες τους. Ατομα με αναπηρίες αντιμετωπίζουν καθημερινές προκλήσεις προσβασιμότητας και ασφάλειας καθ' όλη τη διάρκεια παραμονής τους στον δημόσιο χώρο. Τα παιδιά **καθώς και** τα άτομα τρίτης ηλικίας συχνά αδυνατούν να επισκεφθούν τον δημόσιο χώρο με τη συχνότητα που επιβάλλουν οι ανάγκες τους, λόγω των μεγάλων ανεπαρειών του.

Ο συστηματικός, **λοιπόν**, αποκλεισμός από την ισότιμη πρόσβαση στον δημόσιο χώρο για την πλειονότητα των ατόμων που διαμένουν στα σύγχρονα αστικά κέντρα οδηγεί αναπόφευκτα στον αποκλεισμό τους από μια φυσιολογική καθημερινότητα και, μοιραία, συντελεί στην κοινωνική τους απαξίωση. Μια πιθανή εξήγηση θα μπορούσε να είναι ότι έχουμε συνηθίσει οι «ευάλωτες ομάδες πληθυσμού» να ορίζονται ως ένα υποσύνολο του γενικότερου πληθυσμού, συνθήκη η οποία καθιστά τη μη εκπλήρωση των αναγκών τους «κάτι φυσικό και μάλλον αναπόφευκτο».

Ομως η πραγματικότητα διαφέρει κατά πολύ. Μάλλον ορθότερο θα ήταν να ορίσουμε τον πληθυσμό με χαρακτηριστικά «μη ευαλωτότητας» ως υποσύνολο του γενικότερου πληθυσμού, και όχι το αντίθετο. Είναι **πλέον** ξεκάθαρο ότι σε περιόδους μεγάλης κρίσης, οι ανάγκες των ανθρώπων πρέπει, μετουσιωμένες πια, να επιβάλλονται και να επιβάλλουν, και όχι να αντιμετωπίζονται σαν εμπόδια τα οποία θα πρέπει να αποφύγουμε ή να αποσιωπήσουμε.

Η πρόοδος της κοινωνίας εξάλλου αξιολογείται και από την ικανότητά της αυτή, να ικανοποιεί τις πραγματικές της ανάγκες και όχι να προσπαθεί να ξεφύγει από αυτές – δηλαδή το χτίσιμο συμπεριληπτικών και ανθεκτικών κοινωνιών οι οποίες θα ξεπερνούν τις κρίσεις με τρόπο δίκαιο, με δικαιοσύνη ορατή κατά την παρουσία της και όχι κατά την έλλειψή της.

*Υπ. δρ Βιώσιμου Αστικού Σχεδιασμού, πολιτικός μηχανικός – περιβαλλοντολόγος

Γιώργος Ιωάννου

ΜΕΣ ΣΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥΣ ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΥΣ

Γεννήθηκε το 1927 στη Θεσσαλονίκη από γονείς Θρακιώτες πρόσφυγες. Ο πατέρας του Ιωάννης κατέφυγε στη Θεσσαλονίκη από τη Ραιδεστό της Ανατολικής Θράκης προερχόμενος από αστική οικογένεια. Η μητέρα του Αθανασία ήταν από την Κεσσάνη της Ανατολικής Θράκης. Ο Γιώργος Ιωάννου μεγάλωσε στο κέντρο της πόλης της Θεσσαλονίκης και σπούδασε με λαμπρούς δασκάλους στο τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Τα έργα του έχουν αυτοβιογραφικό υπόβαθρο.

Κάθε φορά που φεύγω από κεῖ, με ἀποχαιρετοῦν χωρὶς νὰ δείξουν παραξένεμα, ἂν καὶ ἄγνωστοί μου ἄνθρωποι. Τοὺς πληροφορεῖ τὸ αἷμα τους γιὰ μένα, ὅπως καὶ τὸ δικό μου με κάνει νὰ τοὺς κατέχω ὁλόκληρους. Πάντως ποτέ τους δὲν ἐπιμένουν νὰ με κρατήσουν στὶς παρέες τους.

Ὅλομόναχος, ξένος παντάξενος, χάνομαι στὶς μεγάλες ἀρτηρίες. Ὅταν ἀνάβει τὸ κόκκινο καὶ σταματοῦν τ' αὐτοκίνητα, μοῦ φαίνεται γιὰ μιὰ στιγμή πὼς παύει ἐντελῶς κάθε θόρυβος. Ἐρυθρὰ καὶ λευκὰ αἰμοσφαίρια σὰ νὰ κυκλοφοροῦν. Κι ὅμως βλέπω πὼς τὸ πλῆθος ἐξακολουθεῖ νὰ περπατᾷ, νὰ κουβεντιάζει ἢ νὰ γελάει. Σταματῶ πολλές φορές στὴ μέση τοῦ πεζοδρομίου, κι ὅπως στὸ κούτσουρο ποὺ κόβει τὸ νερό, ἔτσι περιστρέφονται γύρω μου οἱ διαβάτες. [...]

Ἐγὼ ὅμως ἀπὸ τώρα εἶμαι βαριὰ παραπονεμένος. Μέσα στοὺς ξένους καὶ σὰ ξένα πράγματα ζῶ διαρκῶς· σὰ ἔτοιμα καὶ σὰ ἐνοικιασμένα. Συγκατοικῶ με ἄνθρώπους ποὺ ἀδιαφοροῦν τελείως γιὰ μένα, κι ἐγὼ γι' αὐτούς. Οὔτε μικροδιαφορὲς δὲν ὑπάρχουν κὰν μεταξύ μας. Ὁ ἓνας ἀποφεύγει τὸν ἄλλο, ὅσο μπορεῖ. Μὰ κι ἂν τύχει νὰ σοῦ μιλήσουνε, κρύβουν συνήθως τὰ πραγματικά τους στοιχεῖα σὰ νὰ 'ναι τίποτε κακοποιοί. Τὸ ἰδανικό, ἡ τελευταία λέξη τοῦ πολιτισμοῦ, εἶναι, λέει, νὰ μὴ ξέρεις οὔτε στὴ φάτσα τὸ γείτονά σου. Πονηρὰ πράγματα βέβαια· προφάσεις πολιτισμοῦ, γιὰ νὰ διευκολύνονται οἱ ἀταξίες.

Γι' αὐτὸ ζηλεύω αὐτοὺς ποὺ βρίσκονται στὸν τόπο τους, σὰ χωράφια τους, στοὺς συγγενεῖς τους, σὰ πατρογονικά τους. Τουλάχιστο, ἂς ἦμουν σ' ἓνα προσφυγικὸ συνοικισμό με ἄνθρώπους τῆς ράτσας μου τριγύρω.

Παρατηρήσεις

Θέμα Α. Ποιες είναι οι αρνητικές πτυχές της ζωής στα σύγχρονα αστικά κέντρα και ποιες ομάδες ανθρώπων πλήττονται περισσότερο σύμφωνα με το **Κείμενο Ι**; (Συνοπτική παρουσίαση σε 60 – 70 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Β

Β1. Να σημειώσετε την ένδειξη **Σωστό** ή **Λάθος** σε καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις, **λαμβάνοντας υπόψη σας το Κείμενο 1**. Να κάνετε **αντίστοιχες αναφορές σε χωρία**.

α. Σε περιόδους μεγάλης κρίσης, οι ανάγκες των ανθρώπων πρέπει να αντιμετωπίζονται σαν εμπόδια τα οποία θα πρέπει να αποφύγουμε.

β. Οι γυναίκες αισθάνονται πολύ περισσότερη ανασφάλεια εντός του δημόσιου χώρου σε σχέση με τους άντρες.

γ. Για τους κατοίκους των μεγάλων αστικών κέντρων η ελάχιστη αναλογία πρασίνου ανά κάτοικο υπερβαίνει την αναλογία που συστήνει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας.

δ. Η πρόσβαση σε καλής ποιότητας δημόσιο χώρο συνιστά παράγοντα ενδυνάμωσης της σωματικής και ψυχικής υγείας του ανθρώπου.

ε. Η σύγχρονη πραγματικότητα δεν ευνοεί τη συζήτηση για τη βιώσιμη διαχείριση του δημόσιου χώρου.

Μονάδες 15

Β2. α. Στο **Κείμενο 1** χρησιμοποιείται σε αρκετές παραγράφους το α' πληθυντικό πρόσωπο. Να εξηγήσετε τη συγκεκριμένη γλωσσική επιλογή, λαμβάνοντας υπόψη την πρόθεση του πομπού και το είδος του κειμένου.

Μονάδες 6

β. Ποια νοηματική σχέση δηλώνουν οι παρακάτω διαρθρωτικές λέξεις / λεκτικά σύνολα του **Κειμένου 1**, οι οποίες είναι σημειωμένες με έντονη γραφή: **Είναι γεγονός ότι, καθώς και, λοιπόν, πλέον.**

Μονάδες 4

Β3. α. Να εξηγήσετε στο Κείμενο 1 τη λειτουργία ως προς το επικοινωνιακό τους αποτέλεσμα: της διπλής παύλας (**—όσο και αν δεν είμαστε πραγματικά έτοιμοι γι' αυτό**) και των διπλών εισαγωγικών (**«απώλειες που θα προκύψουν»**).

Μονάδες 5

β. «Η πρωτόγνωρη συνθήκη της πανδημίας επηρέασε ποικιλοτρόπως κάθε πτυχή του δημόσιου και ιδιωτικού βίου». Να αναγνωριστεί το είδος της σύνταξης στη παραπάνω περίοδο και να μετατραπεί στο αντίθετο είδος. Τι αλλαγές παρατηρούνται ως προς το ύφος;

Μονάδες 6

γ. Να εντοπίσετε δύο σχόλια και δύο περιπτώσεις ποιητικής λειτουργίας στο **Κείμενο 1**. (απλός εντοπισμός)

Μονάδες 4

Θέμα Γ

Ποιο είναι κατά τη γνώμη σας το βασικό μήνυμα του αποσπάσματος; Να διατυπώσετε το ερμηνευτικό σας σχόλιο με βάση τρεις κειμενικούς δείκτες (150-200 λέξεις).

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Συμμετέχεις ως εκπρόσωπος της ελληνικής μαθητικής κοινότητας σε μια ημερίδα με θέμα «Το έλλειμμα ποιότητας ζωής στο σύγχρονο αστικό τοπίο» που διοργανώνουν σχολικές επιτροπές από κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Να παρουσιάσεις τα - κατά τη γνώμη σου - κυριότερα «αδύναμα σημεία» των σύγχρονων μεγαλουπόλεων (σε συνάρτηση με την επίδραση που έχουν στη ποιότητα ζωής των κατοίκων) και στη συνέχεια να κάνεις προτάσεις για την αναβάθμιση του αστικού τοπίου. (350-400 λέξεις)

Μονάδες 30

Να έχετε επιτυχία!

ΝΕΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ